

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Osztályozás

Tárgy

725.091

SZEBB BUDAPESTET!

Irta: VITÉZ IRSY LÁSZLÓ

a Fővárosi Közmunkák Tanácsának alelnöke

Idő

1951

Személy

Helyszám

Forrás:

Nemzeti Újság
Budapest 1951. XII. 25

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Nemcsak a szépízlés hiánya, hanem olykor-olykor kényszerűségek, megalkuvások, de leginkább mégis a különböző építészeti divatáramlatok követelték meg, hogy a múltban az illetékes hatóságok engedményeket tettek, kivánalmakat teljesítettek az engedélyezett építkezések homlokzati kialakítása tekintetében és ennek következtében talán nem mindig a legideálisabb, a legartisztikusabb városkép kialakulásának voltak okozói.

A helyzet ma sem változott, ma is építészeti divatáramlatok irányítják a Főváros arculatának kialakítását és bizony ma sem könnyebb a helyzet, mint a múltban, mert hiszen a Szép fogalmának meghatározása még ma is az esztétikusok vitanyagát képezi, hiszen konkrétan megállapítani, hogy mi a szép, még a tudományos vitatkozások során is igen nehezen lehet. Hiszen a művészi szép megállapítása tekintetében az általánosságban elfogadott: „Szép az, ami érdek nélkül tetszik” definíció mellett még igen sok filozófus-esztéta igyekezett közelebb férni egy helyesebb megállapításhoz, mégis talán az alföldi magyar találja leginkább fején a szeget, mikor azt mondja: „Nem az a szép, ami szép, hanem ami tetszik, az a szép.”

Természetesen a városkép sem kivétel e primitív szabály alól és bizony napjainkban is egy-egy vita során, a legelőkelőbb tudományos és művészeti helyekről kapunk pró és kontra szigorú véleményt, tárgyilagos kritikát, vagy védelmet. Mégis azt lehet mondani, hogy a múlt alkotásait szemlélve, igenis bizonyos idő távlatában már egységesen alakul ki a kritikai bírálat és éppen ezért már az 1937: VI., a városrendezésről és városfejlesztésről szóló törvény — a lex Bornemisza — figyelemmel volt arra a kívánalmra, hogy a városok fejlesztése során lehetőséget biztosítsunk a múltban többé-kevésbé szépen alakított városképnek megjavítása tekintetében.

A törvény megadja a lehetőséget arra, hogy egyes épületeket akár részben is, ki lehessen sajátítani és így hatósági beavatkozás segítségével egy-egy disszónáns városképet meg lehessen javítani. Ebben a tekintetben a Fővárosi Közmunkák Tanácsa már a múlt esztendőben megkezdte az ezirányú munkálatot, amikor a Petőfi-tér és a Mária Valéria-utca sarkán lévő épület legfelsőbb emeletének tulzott felépítményét részben lebontatta, s az épület mellett lévő kétemeletes plébánia-épület azonos párkánymagasságra való kiépítését szorgalmazta. Még hátra van ezen a téren a Galamb-utca sarkán lévő épület a már kijavított homlokzathoz simuló formálása, de az eddigi átalakítások már bebizonyíthatólag is jelentékeny mértékben megjavították a tér északi térfalának városkép szempontjából való hatását.

A Főváros polgármestere az ezidei esztendőben fogott hozzá, hogy a Várban az üzleti táblák elhelyezésével és időközi átalakításokkal elcsufított épülethomlokzatokat eredeti állapotukba állítsa vissza

és ezzel a régi várbeli hangulatot, a régi várbeli városképet rekonstruálja. Ez a munkálat folyamatban van és a tervezet szerint folyamatosan, évről-évre, évenként mintegy százezer pengő költséggel fog előre haladni.

A jövő esztendőben a Fővárosi Közmunkák Tanácsa is folytatja, részben a várossal karöltve, részben pedig párhuzamosan ezt a már 1940-ben megindított

tevékenységét és a jövő évi költségvetésben már százezer pengőt állított be erre a célra.

A Tanács műszaki osztálya szorgalmasan gyűjti össze azokat a kirívó eseteket, amelyeknek megjavítása vita nélküli hivatása. Így például már előkészítés alatt áll az Andrássy-ut mindkétoldali palotatoronjának reklámtáblákkal megnyomorított arculatának helyreállítási terve.

Nem kétséges, hogy üzlethelyiségek feliratai nem nélkülözhetők, de amint arra már eddig is követendő példák vannak, meg lehet oldani e szükségességet az architektúra teljes megóvása mellett is. Sőt, mivel a portálok stílusa is divat szerint alakul, könnyen divattá válhat egy, az épület stílusában tartott megoldás is.

De igen nagy mértékben rontják a városképet a múlt évtizedekből ittmaradt tető- és toronyszörnyűségek, amelyek nemcsak féltelen anyagpazarlással, de indokolatlan feltűnéskeltéssel károsak és izléstelenek, közérdek szempontjából is. Csak a legutóbb hangzott el a Tanács egyik ülésén az a kívánság, hogy e tekintetben a Kossuth Lajos-tér déli részén, a Deák Ferenc-téren és a Károly király-ut és Dohány utca találkozásánál kezdődjék meg a városszépítés ezirányú munkája.

Az elmondottak mind multbeli hibák kijavítását célozzák, amely tekintetben a kifogások ugyszólván egyhanguan jelentkeznek. Sokkal nehezebb azonban ezt a kérdést a jövőre nézve rendezni, hogy a jelenben és a jövőben épülő házak milyen esztétikai szabályok szerint bíraltassanak

el, városkép szempontjából. Mert paragrafusokkal korlátozni lehet szükség szerint egy-egy épület magasságát, tömegét, még elhelyezését is, ellenben annak külső megjelenése, architektúrája már egy igen nehezen elbirálható és ennek következtében igen nehezen megoldható feladatot tár elénk.

Hogyan mondhasson ki hatóság döntő ítéletet az utolsó években divatos architektúrával szemben, hiszen egy-két ominózus esetben a nagyközönség felzudalással kritizálta azokat a városképbe tényleg nem simuló, ujszerű architektúrával bíró épületeket, amelyeknek művészi értékei arra hivatott műegyetemi katedrán is védelmet nyertek. És tulajdonképpen tényleg nehéz az építőművész egyéni művészetét béklyókba szorítani, amint az a múltban sem volt akadályozható, hogy például a szecessziónak ma már erős kritikával illetett éveire hivatkozzak, holott idejünkben oly erős önvédelemmel védtek építészeink akkori felfogásuk igazát. Tehát ez a kérdés megoldásra vár és úgy látszik, hogy azt hatósági beavatkozással irányítani alig lehet. Egyetlen megoldás

talán az volna, hogy ha egyrészt a nagy-
közönség ízlését előadásokkal, szakszerű
magyarázatokkal, megfelelő propagandá-
val, másrészt építészeink művészi elgon-
dolásait igyekeznénk úgy irányítani, hogy
alkotásaik ne hirtelenül, átmenet nélkül
jelenjenek meg egy már kialakult archi-
tekturával bíró városképben, mert hiszen
az oszloprendekkel, párkányzatokkal
és különböző diszítésekkel telerakott hom-
lokzat és egy csupasz falba illesztett, ab-
lakokkal bíró homlokzat között még el-
lehet képzelni egy a réginél egyszerűbb
homlokzati architektúrát is, amely jó
átmenetet nyujtana a régi és az új vá-
roskép között.

Ha építőművészeink ezt a szerény vé-
leményt megszivlelnék, azt hiszem, ezen
az uton lépésről lépésre a nagyközönség
ízlését is megnyernék az új építészeti
stílus törekvéseinek, viszont egy már ki-
alakult városkép harmoniáját sem zavar-
nák meg disszonáns módon.